

EASTERN MEDITERRANEAN UNIVERSITY
DOĞU AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

I.C.E.S.

CERTIFICATE OF PARTICIPATION

Oguz Dilmaç

Thank you for your participation and contribution to the
"International Conference on Educational Sciences".

23-25 June 2008, Famagusta, North Cyprus

Department of Educational Sciences
Faculty of Education

Assist. Prof. Dr. Hüseyin Yaratın

ICES'08 Organizer

Prof. Dr. Bekir Özer

Department Head

Assoc. Prof. Dr. Necdet Osam

Faculty Dean

Proceedings of
**International
Conference on
Educational Science**
ICES'08

23 – 25 June 2008

Prepared by
Bekir OZER
Hüseyin YARATAN
Hamit CANER

Volume I

DEPARTMENT OF EDUCATIONAL SCIENCES
FACULTY OF EDUCATION
EASTERN MEDITERRANEAN UNIVERSITY
FAMAGUSTA – NORTH CYPRUS

Proceedings of International Conference on Educational Sciences
ICES'08 (23-25 June 2008)
Prepared by Özer, B., Yaratan, H. and Caner, H.

ISBN 978-975-8401-66-6

Formatting Team:
İlkin Çelikli
Bayram Güzer
Müzeyyen Alasya

Department of Educational Sciences
Faculty of Education
Eastern Mediterranean University
Famagusta, North Cyprus
Mersin 10 Turkey

Tel: 0090 392 6302430
Fax: 0090 392 6304038
ices08@emu.edu.tr
<http://educ.emu.edu.tr>

Conference Venue:
Congress Halls
Salamis Bay Hotel
Famagusta, North Cyprus

© 2009, Eastern Mediterranean University

All the ideas and theories and any existing errors in this book are the sole responsibility of the authors.
The papers published in this book may be cited as references, provided full bibliographical credit is given.

*This book is printed with the contributions of Anı Press at Sözkese Printing House in Ankara, Turkey.
Bu kitap Anı Yayıncılık'ın katkılarıyla Sözkese Matbaacılık tarafından Ankara'da basılmıştır.*

Dikmenli, Musa; Yeşim Yener Üniversite Düzeyindeki Moleküler Biyoloji Ders Kitaplarında Kullanılan Analogilerin Analizi.....	665
Dilmaç, Oğuz Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Öz Yeterlilik Düzeylerinin Belirlenmesi.....	672
Dmitrieva, Elena; Victor Gelman; Kira Zaitseva; Alexandr Orlov The Influence of Speech Affective Prosody Valence Perception on Learning Process in Vocational Education of Adults of Different Ages.....	682
Doğan, Yasin Sosyal Bilgiler Dersinde Kanıtla İlgili Düşünme Türleri Açısından Öğrencilerin Sordukları Soruların Değerlendirilmesi.....	688
Index.....	697
Proceedings: Volume II	
Epeçan, Cevdet; Melih Erzen Kavrama Öğretiminde İlköğretim Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin Görsel Stratejilerin Kullanılmasına İlişkin Görüşleri.....	703
Erden, Ali Ankara ve Lefkoşa İlköğretim Okullarında Okul Yöneticilerinin ve Sınıf Öğretmenlerinin Örgütsel Güvene İlişkin Algıları.....	713
Erden, Hale Alibaba Perceptions of the Teachers and Inspectors about the Curriculum of the Academic English and Difficulties They Experience.....	724
Erden, Hale Alibaba; Ali Erden Perceptions of Students and Teachers in Relation to the Usage of Smart Classrooms in North Cyprus.....	737
Ergün, Muammer; Ömer Erdoğan The Effects of Focus of Control and the Self- Esteem of the Teachers and the Administrators of Schools on Risk-Taking and Tendencies.....	748
Erkan, Mehmet Ali; Hikmet Yıldırım Celkan İlköğretim 4. ve 5. Sınıflar Yeni İngilizce Öğretim Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunların İncelenmesi.....	757
Ertekin, Erhan; Bülent Dilmaç; Emin Aydın; Ali Delice Matematik ve Sosyal Alan Öğretmen Adaylarının Epistemolojik İnançlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi.....	767
Ertürk, Abbas; Sultan Bilge Keskinliç Eğitim Bilimleri Doktora Öğrencilerinin İstatistiksel Uygulama ve Yorumlama Yeterlilikleri.....	773
Farsakoğlu, Ö. Faruk; Çiğdem Şahin; Fethiye Karslı; Müge Akpınar; Neslihan Ültay Determination of Awareness Levels of Prospective Science Teachers on Science Process Skills.....	783
Feyzioğlu, Burak; Cengiz Tüysüz; Mehmet Kartal Fen Bilimleri Eğitiminde Laboratuvar Kullanımına Yönelik Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	790
Feyzioğlu, Burak; Hüsamettin Akçay Öğrencilerin Kimyaya Karşı Tutumları İle Başarıları ve Hazırbulunuşlukları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	797
Friedmann, Zdeněk; Bohumíra Lazarová The Role of Basic School in Vocational Guidance for Pupils: On the Situation in the Czech Republic.....	804

Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Öz Yeterlilik Düzeylerinin Belirlenmesi

Oğuz Dilmaç - Atatürk Üniversitesi

Öz

Genel eğitim içerisinde önemli bir yere sahip olan sanat eğitimi ile amaçlanan, bireyin yaratıcı güçlerini ortaya çıkarmasına zemin hazırlayıp, özgür düşünmeye ve özgün çalışmaya yönlendirilerek bireyin kişilik kazanmasında yardımcı olmaktır. Çocuğun kendini özgür bir biçimde ifade ederek öz güveninin artırılmasında önemli bir rol üstlenen sanat eğitimi veren sınıf öğretmenleri, dersin önemini ve gerekliliğini bilmek ve amaçları doğrultusunda uygulamak zorundadırlar. Öğretmenler amacına uygun olarak işleyecekleri sanat eğitimi dersleri ile öğrencilerin kendilerini bulmalarına yardımcı olabilir. Unutulmamalıdır ki sınıfta veya atölyede öğrenme sürecinin lideri ve rehberi öğretmenlerdir. Çalışmanın amacını, sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar derslerine yönelik öz yeterlik düzeylerini tespit etmek ve bu düzeylerin cinsiyet, yaş ve hizmet süresi açısından değişip değişmediğini belirlemek oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Erzurum il merkezindeki 17 ilköğretim okulunda çalışmakta olan 73'ü bayan, 81'i erkek toplam 154 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmada örneklemden veri toplama aracı olarak beşli likert tipi anket tekniği uygulanmıştır. Anket formuna cevap veren deneklerin her birinin öz yeterlik puanları ayrı ayrı hesap edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde ve hesaplanmış değerlerin bulunmasında SPSS 13.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Elde edilen Verilerin Frekans ve Yüzde değerleri tespit edilmiştir. Normallik sınamasına göre parametrik testlerden ikili örneklem için t-testi ve One -Way ANOVA testi kullanılmıştır. Tüm istatistiksel analizlerde $p < 0.05$ manidarlık düzeyi taban alınmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ise 0.82 olarak tespit edilmiştir. Araştırma sonunda sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar öğretimine yönelik öz yeterlik düzeylerinin iyi olduğu, genel anlamda kendilerine güvendikleri ve ilköğretimde görsel sanatlar eğitimi konusunda kendilerini yeterli hissettikleri söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin, görsel sanatlar öğretimine yönelik öz yeterlik düzeyleri; cinsiyete ve yaşa göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği, hizmet süresine göre ve mezun oldukları fakülteye göre ise anlamlı bir farklılık gösterdiği ve bu anlamlı farklılığın 5 yıl ve daha az görev süresi olan öğretmenler ve eğitim fakültesi mezunları lehine olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Görsel Sanatlar, Sanat Eğitimi, Resim-İş, Sınıf Öğretmeni, İlköğretim

Giriş

Görsel sanatlar eğitimi, bireyin kapasitesi ölçüsünde duygusal ve sosyal gelişimine katkıda bulunma sürecidir. Bu süreç içinde bireyin araştırmacı yönünü keşfetmesini sağlayan, estetik duyarlılığının gelişmesine yardımcı olan sanat eğitiminin temel taşı yaratıcılıktır.

Görsel sanatlar eğitimi ile bireyi sanatçı olarak yetiştirmek gibi bir amaç güdülmemektedir. Amaç öğrencinin analiz ve sentez yeteneği (seçme, ayıklama, birleştirme, yeniden organize etme) ile eleştirel bakış açısını geliştirme (Buyurgan, 2007, 24), çocuğa ve gence sanat aracılığı ile iletişim kurma olanağını verme (Kırıçoğlu, 2002, 48), sanatı, tasarımı ve görsel çevreyi kavratmak ve sanata ve tasarım biçimlerine duyarlılığı sağlamak için ihtiyaç duyulan belirli algısal yetileri öğrencilere sunmaktır (Özsoy, 2003, 153). Bu amaçlar doğrultusunda öz güveni yüksek, duyarlı, dengeli ve yaratıcı özelliklere sahip bireylerin topluma kazandırılması mümkün olacaktır.

Görsel sanatlar eğitiminin sadece sanata yeteneği olan bireylere verilmesi görüşü hakim olsa da kabul gören bu eğitimin herkese verilmesi gerektiği yönündedir. Sanat eğitimi derslerinin sadece yetenekli öğrencilere verilmesi gibi haksız bir ayırım sanata olan ilginin köreltilmesinin yanı sıra öğretmeninde sanat eğitimi derslerini verimli bir şekilde işlemesini engeller. Sanatın amacı meydana gelen ürünlerin dış görünüşünü tanımlamak değil, onların içeriğindeki anlamı ortaya çıkarmaktır. Sanatın olduğu yerde girişimcilik ve bağımsızlık duyguları bulunmaktadır. Sanatın hedefi basmakalıp olanı devam ettirmek değil onları bozmaktır. Sanat eğitimi, duygu ve zevk eğitimine, güzel biçimlere duyarlık kazanmaya ve her türlü anlatım biçiminde estetik yaşantılar edinmeye yöneliktir. Sanat, sadece meslek edinmek için özel yeteneği olanlara yönelik olmayıp, okulöncesinden başlayarak yaşam boyunca çeşitli aşama ve basamaklarda sürdürülecek eğitsel süreç olarak görülmelidir (Aral, 1999,11).

Sanat eğitimi dersleri görme, algılama ve yaratma süreci olarak yeteneği olmayan ya da sınırlı olanlar içinde önemli bir derstir. Algılama ve uygulama birbirini tamamlayan süreçlerdir. Görsel sanatlar eğitimi de algılama ile başlayıp uygulama ile sonuçlandığından görsel algıyı güçlendirmekte ve görmeyi öğrenen, dolayısıyla düşünen bireylerin oluşumuna katkı sağlamaktadır (Etike, 1998, 12).

Çocuğun duyuşsal, bilişsel ve devinişsel gelişimi açısından son derece önemli olan görsel sanatlar eğitiminin amaçlarına ulaşmasında birtakım güçlüklerle karşılaşmaktadır. Bunlar arasında, ders süresinin azlığı, okulların fiziki ortamı, görsel sanatlar dersi atölyesinin olmayışı, ders araç-gereçlerinin yetersizliği, dersin öğretimindeki planlama ve yenileşmenin istenilen düzeyde olmaması gibi etkenleri sayabiliriz. Bunun yanı sıra belirtilen sorunların giderildiğinde bile görsel sanatlar eğitimi uygulamalarının istenilen sonucu vermediği durumlarla da karşı karşıya kalınabilir. Ayrıca

ne araç ve gereç bolluğu, ne uzmanlarca hazırlanan en iyi programlar, ne uygun çalışma ortamı ve ne de yeterli süre, hiçbirini iyi yetiştirilmiş bir sanat eğitimcisinin yerini tutamaz (Kırıçoğlu, 2002, 217). Dolayısıyla eğitim ve öğretimin kalitesi, modern eğitim sistemde görev yapan öğretmenin donanımı ile paraleldir. Sınıftaki başarıyı artırmak öğrenme sürecinin lideri olan öğretmenin elindedir. Formasyonu ve altyapıları eksik, dolayısıyla öz yeterliği düşük sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine girmeleri uygulamada güçlüklerle yol açacaktır.

Eğitimde birçok özel etkenin öğrenmenin gerçekleşmesinde etkili olduğu bilinmektedir. Bunlardan bazıları; ilgi, motivasyon, tutum, problemi çözme becerisi, özgüven ve öz-yeterlidir (Alsop, 2003, 1043). Öz-yeterlik, bir işi yapabilmek için yeteneklerinin farkında olmak ve buna inanmak olarak tanımlanmaktadır (Chaplain, 2000, 177). Öz-yeterlik inancı ilk kez, Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı'nda ortaya çıkan bir değişken olup, bireylerin olası durumlarla başa çıkabilmek için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabileceklerine ilişkin bireysel yargılarıyla ilgilidir (Hazır ve Bıkmaz, 2004). Bandura'ya göre öz-yeterlik inancının dört kaynağı vardır. Bunlar; başarı ya da başarısızlık gibi yaşanan tüm deneyimler, heyecan, korku vb. fiziksel ve duygusal durumlar, başkalarının yaşantılarını gözleyerek başarı ya da başarısızlıklarına şahit olma gibi dolaylı yaşantılar ve aile, arkadaşlar, meslektaşlar, danışmanlar tarafından yapılan sözel iknadır (Woolfolk vd., 2000, 343-356.). Bandura, öz-yeterlik inancın, bireyin farklı koşullar altında başarılı olmasında hayati bir rolü olduğunu belirtmiştir (Freidman, 2003, 191). Herhangi bir konuda öz-yeterlik algısı yüksek olan bireyler, sonuca daha kısa zamanda ulaşma becerisi gösterirler. Çünkü öz-yeterlik algısı yüksek olan bireyler, karşılaştıkları problemleri çözmeye daha başarılı olmaktadır (Altunçekiç vd., 2005, 94).

Sınıf öğretmenlerinin eksiklerinin giderilmesinde yüksek öğrenim düzeyinde verilen görsel sanatlar eğitiminin önemi oldukça fazladır. Aslında istenilen niteliklere sahip sanat eğitimcilerinin yetiştirilmesi ancak ana okullarından başlayarak, her kademedeki öğretim için verilecek olan zengin içerikli bir sanat eğitimi programıyla mümkün olacaktır. Böylece belirli bir seviyede sanatsal birikime sahip, estetik duyarlılığı yüksek, çocuğun resimsel gelişim düzeylerini bilen, sanatın önemini ve gerekliliğini kavramış ve kavrayabilecek öz yeterliği yüksek öğretmenlerin görsel sanatlar dersini amacına uygun olarak işleme mümkün olabilecektir. Sınıf öğretmenleri görsel sanatlar dersinde sanat eğitimcisidir aynı zamanda.

Unutulmamalıdır ki bir dersin belirlenen hedef davranışlara ulaşması için en önemli ön koşul öğretmenin derse olan karşı tutumudur. Sanatla ilgili bir bilgisiz ve eğilimi olmayan sınıf öğretmeninden görsel sanatlar dersini yeterli düzeyde işleme beklenemez. Erken'in de (2002) ifade ettiği gibi alan bilgisine sahip olunmadan öğretme beklenemez. Bilen ve alanla ilgili beceriye sahip olan bir başkasına öğretebilir. Bu nedenle lisans düzeyinde nitelikli görsel sanatlar eğitimi çalışmaları yapılması gerekmektedir. Bu çalışmalarda öğretmen adayına kazandırılması gereken en önemli davranış görsel sanatlar dersinin gerekliliğini ve bireye kattığı değerlerin farkına varılabilişidir.

1998-99 eğitim-öğretim yılından itibaren YÖK Başkanlığı tarafından eğitim fakültelerinde yeniden yapılmaya gidilmiştir. Bunun sonucu olarak yeniden sınıf öğretmenliği ders programları değiştirilmiş ve bunun sonucu olarak sınıf öğretmenliğinin ikinci sınıfının birinci döneminde " sanat eğitimi kuramları ve öğretim yöntemleri" adı altında iki teorik ders saati süresi ile sanat eğitimi öğretmen adaylarına sınırlı olarak verilmeye çalışılmıştır. İkinci sınıfın ikinci döneminde ise iki teorik ders saati süresi ile "resim-iş eğitimi" dersi verilmiştir. 2006-2007 öğretim yılına kadar uygulanan bu programda verilmekte olan resim-iş öğretimi dersi ile sanat eğitimi kuramları ve öğretim yöntemleri derslerinde gerek ders saatlerinin azlığı gerekse uygulamanın olmaması istenilen düzeyde sanat eğitimi bilgi ve becerisine sahip öğretmenlerin yetiştirilmesini engellemiştir. Uygulama derslerinde yapılan çalışmalar öğretmen adayının, ortaya bir ürün çıkarabilmenin, yaratıcı davranışlarını geliştirebilmenin her sürecinde yetkinlik kazandıracığı için çok önemlidir. Bu durumun eksikliği ise öğretmen adaylarının görsel sanatlar dersini işleyebilecek yeterlilikte mezun olamadıklarının bir kanıtıdır. Bu durum 2007-2008 öğretim yılına kadar devam etmiş bu yıldan itibaren ise eğitim fakültelerinde uygulamaya konulan yeni programda sanat eğitimi derslerinde içerik ve ders saatinde gelişmeler olmuştur.

Bugün eğitim fakültelerinin, sınıf öğretmenliği bölümlerinde 2007-2008 öğretim yılından itibaren verilen sınıf öğretmenliği lisans programına göre ikinci sınıfın dördüncü yarıyılında verilen "sanat eğitimi" bir ders saati teorik, iki ders saati uygulama toplam üç ders saati yapılmaktadır. Sınıf öğretmenliği bölümlerinde verilen diğer bir görsel sanatlar eğitimi dersi yedinci yarı dönemde verilecek olan "görsel sanatlar öğretimi" dersidir. Bu derste bir saat teorik, iki saat uygulamalı olarak toplam üç ders saati olarak işlenecektir. Hazırlanan yeni programda ders saatleri artırılarak, uygulamaya ağırlık verildiği görülmektedir. Önceki programa göre iyileştirilen yeni programda bu durumun olumlu bir adım olduğu söylenebilir.

Ayrıca YÖK tarafından 1998-99 öğretim yılında itibaren yürürlüğe konulan bir önceki sınıf öğretmenliği lisans ders tanımları şu şekilde yapılmıştır; *resim ve iş kavramları, eğitimdeki yeri ve önemi, estetik duygu ve becerilerin geliştirilmesi, resim ve iş yoluyla düşüncenin ifadesi, resim okuma ve anlatma, resim çizme teknikleri; İlköğretimde I. kademe Resim ve İş-Teknik ders programlarının incelenmesi, diğer derslerle ilişkileri. İlköğretim I. kademe uygulanan Resim-İş öğretimi yöntem ve teknikleri, ders planlarının hazırlanması, değerlendirme, öğrencide resim ve iş becerilerinin geliştirilmesi.* Bu tanıma görüldüğü gibi çocuğun çizgisel gelişim basamakları hakkında herhangi bir konuya değinilmediği görülmektedir. Oysa ki öğretmen, çocuğun çizgisel gelişim basamaklarını bilmek ve her öğrenciyi kendi gelişimi içerisinde yönlendirmek ve değerlendirmek zorundadır.

2007-08 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan sınıf öğretmenliği lisans programında ise görsel sanatlar eğitimi dersinin tanımı şu şekilde yapılmaktadır; *zihinsel ve duygusal açılarından görsel sanatlar eğitiminin işlevlerini tanıma, grafiksel gelişim basamaklarına göre öğrencilerin gelişim düzeyini saptama, çocuk resmini okuma, programa uygun resim, grafik tasarımı, tekstil tasarımı, mimari tasarım ve geleneksel tasarımları uygulama, resim çizme ve çizme yoluyla görsel, işitsel ve dokunsal algıda farklılaşma, sanat alanıyla öğrenme ve yaratıcılığın gelişimi*, şeklinde yapılmıştır (www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/sinif_ogretmenligi.doc). Yeni programda yer alan öğrencinin gelişim düzeyini saptama, konusunun ders tanımları içerisine alınmış olması ise ümit verici bir gelişmedir.

Bu gelişmeler dışında eğitim fakültelerinde sanat eğitimi derslerinin atölyelerde işlenip işlenmemesi, atölyelerde işleniyorsa atölyelerin amaca uygun donanımına sahip olup olmaması, dersi veren öğretim elemanının sanat eğitimcisi olup olmadığı ve yeterliliği gibi konularda nitelikli öğretmen yetiştirmeyi önemli ölçüde etkilemektedir. Okul öncesinden üniversiteye kadar sanat eğitimi, eğitimin her aşamasında mutlaka yer almalıdır. Önceden yeterli düzeyde sanat eğitimi almamış bireylerin daha sonra lisans düzeyinde üç saatlik ders ile bilinçlendirilmeleri ve yeterli düzeyde beceriye sahip olmalarını beklemek gerekir. Bu durumun kısır bir döngü içerisinde tekrarlamaması için eğitimin her aşamasında genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olan sanat eğitimine yeterince önem verilmelidir.

Öğretmen bilgiyi yeni nesle en iyi şekilde aktarmanın yanı sıra bilgiye ulaşan; bilgiyi üretebilen yaratıcı bir birey de olmak zorundadır. Yaratıcı bireyler yetiştirme görevi verilen öğretmenin kendisinin bu programla yaratıcılığını geliştirebilmesi çok zor gözükmektedir.

Temel görevi ilköğretim öğrencilerinde okulun ve derslerin belirlenen hedefleri doğrultusunda kalıcı izli davranış değişikliği meydana getirme sürecinde alan bilgisine, öğretmenlik meslek bilgisine ve kültüre üst düzeyde sahip olması gereken ilköğretim birinci kademe öğretmeni 7-11 yaş çocuğunun bilişsel, duyuşsal ve devinişsel olarak bütünsel gelişiminden sorumludur. Sınıf öğretmeni bu nedenle ilköğretim seviyesindeki çocukların görsel sanatlar eğitimi gerçekleştirecek nitelikte görsel sanatlar bilgisine ve görsel sanatlar öğretimi, yöntem ve tekniklerine ilişkin etkinlikleri gerçekleştirecek nitelikte yetiştirilmelidir.

Amaç

Çalışmanın amacı, Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik algılarını tespit etmek ve aynı zamanda algılarının cinsiyet, yaş, hizmet süreleri ve mezun oldukları üniversite gibi değişkenler açısından değişip değişmediğini belirlemek oluşturmaktadır.

Problem Cümlesi

Sınıf öğretmenlerinin, görsel sanatlar eğitimine yönelik öz yeterlilik düzeyleri hangi seviyededir? Araştırmada bu temel problem cümlesi çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik öz yeterlik düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik öz yeterlik düzeyleri ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik öz yeterlik düzeyleri ile hizmet süreleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik öz yeterlik düzeyleri ile mezun oldukları fakülteler arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışma, bir problemi betimleme olduğu için Survey (tarama) yöntemi uygulanmıştır. Survey yöntemi; olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan incelemelerdir. Bunlar nedir? sorusuna cevap bulmaya yöneliktirler. Bununla mevcut durumlar, şartlar ve özellikler aynen ortaya konulmaya çalışılır (Kaptan, 1995, s.)

Bu araştırmada kullanılan araştırma modeli ise genel tarama modelidir. Genel tarama modellerli çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2000).

Evren ve Örneklem

Tarama modelindeki bu araştırmanın evrenini 2007- 2008 eğitim- öğretim yılında Erzurum ilinde bulunan resmi ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemine şans yöntemi ile rastgele seçilen 17 ilköğretim okulunda çalışmakta olan 154 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Bu öğretmenlerin % 47,5'i bayan ve %52,5'i erkek öğretmenidir.

Araştırmanın Veri Toplama Aracı ve Özellikleri

Çalışma kapsamında "Görsel Sanatlar Öğretimine Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeği" geliştirilmiştir. Ölçek geliştirilmeden önce, öz yeterliliğin ne olduğu ve öz yeterlilik ölçeğinin nasıl hazırlanacağı hakkında geniş çaplı bir literatür araştırması yapılarak mevcut olan öz yeterlilik ölçekleri incelenmiştir (Afacan, 2007; Bülbül, 2003; Morgil ve diğerleri, 2004; Yaman ve diğerleri, 2004; Cansüngü, 2003; Akkoyunlu ve Kurbanoğlu, 2003, Kaptan ve Korkmaz, 2000). Mevcut olan bu öz yeterlilik ölçeklerinden, öz yeterlilik ölçeğinin hazırlanması konusunda rehber olması amacıyla yararlanılmıştır. Ölçek "kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, kesinlikle katılmıyorum" şeklinde 5' li likert tipi olarak hazırlanmıştır. Görsel sanatlar öğretimine yönelik öz yeterlilik ölçeği 21' i olumlu 14' ü olumsuz olmak üzere 35 madde olarak hazırlanmıştır. 35 maddelik olan ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizi için 65 sınıf öğretmeni ile pilot çalışma yapılmıştır. Öğretmenlerin olumlu maddelere verdikleri cevaplar kesinlikle katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsızım (3), katılmıyorum (2), kesinlikle katılmıyorum (1) olacak şekilde 5' den 1' e doğru, öğretmen adaylarının olumsuz tutum maddelerine verdikleri cevaplar ise; kesinlikle katılıyorum (1), katılıyorum (2), kararsızım (3), katılmıyorum (4), kesinlikle katılmıyorum (5) olacak şekilde 1' den 5' e doğru puanlandırılarak ilgili veriler SPSS 13.0 paket programında analiz edilmiştir. Analizler sonucunda; madde ortalamaları için t-testi sonuçları $p > 0.05$ olan ve korelasyon katsayıları $r \leq 30$ düşük olan 2 madde ile madde toplam korelasyon değeri 0.30' dan düşük olan 1 madde de pilot ölçekten çıkartılmıştır. 20 maddesi olumlu, 12 maddesi olumsuz olan "Görsel Sanatlar Öğretimine Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeği" nin pilot çalışması sonucunda ölçeğin döndürülmemiş temel bileşenler (Component Matrix) analizine göre tek faktörlü, döndürülmüş temel bileşenler analizine göre (Varimax Rotated) 4 faktörlü olduğu tespit edilmiştir. Hazırlanan veri toplama aracı tek faktörlü (genel faktör) ya da çok faktörlü olabildiği gibi, hem tek faktörlü hem de çok faktörlü özellik gösterebilmektedir (Büyüköztürk, 2003, 121). Her iki durumla da ölçek kullanılabilir. Ölçeğin Cronbach Alfa (α) güvenilirlik katsayısı ise 0.82 olarak tespit edilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışma verilerinin elde edilme aşamasında, 32 maddeden oluşan "Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar öğretimine yönelik öz yeterlilik ölçeği" 2007-2008 öğretim yılında, Uygulama sonucunda elde edilen veriler SPSS 13.0 programıyla analiz edilmiştir. Çalışmada betimsel istatistik kullanılarak öz yeterlilik maddelerinin yüzde dağılımlarına, ortalamalarına ve frekanslarına bakılmıştır. Ayrıca, bağımsız değişkenler olarak cinsiyet, yaş, hizmet yılı ve mezun olunan fakülte ele alınmıştır. Öğretmen adaylarının yaş, hizmet sürelerine ve mezun oldukları fakültelere göre sahip oldukları öz yeterlilik düzeyleri arasında farklılık olup olmadığını araştırmak üzere "tek yönlü ANOVA", gerekli durumlarda Tukey testi kullanılmıştır. Cinsiyetleri açısından farklılığı araştırmak için de "bağımsız gruplar için t-testi" analizi kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine olan algı düzeylerini tespit edebilmek için algı ölçeğine verdikleri cevaplar değerlendirilerek, öğretmenlerin bu verdikleri cevapların, yaş, hizmet süresi, cinsiyete ve mezun oldukları fakültelere göre değişimleri incelenmiştir.

Tablo 1. Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Görüşlerinin Yüzde, Frekans, Ortalama ve Standart Sapma değerleri

ÖZ YETERLİLİK MADDELERİ	KESİNLİKLE	KATILYORUM	KATILYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	\bar{X}	S	Sıra
	%	%	%	%	%			
	(f)	(f)	(f)	(f)	(f)			
Görsel sanatlar eğitiminin lisans düzeyinde okutulmasını gerekli buluyorum.	65	55	15	16	3	4,52	1,12	1
Görsel sanatlar dersi önemli bir derstir.	42.2	35.7	9.8	10.3	2.0			
Görsel sanatlar dersine ayrılan zamanı az buluyorum.	40	75	16	15	5	4,38	0,86	2
Görsel sanatlar dersine ayrılan zamanı az buluyorum.	26.8	49.9	10.3	9.8	3.2			
Görsel sanatlar dersini değişik tekniklerle işlemek istiyorum	39	73	19	17	6	4,27	1,11	3
Görsel sanatlar dersini değişik tekniklerle işlemek istiyorum	25.4	47.4	12.3	11.1	3.8			
Öğrencilerin görsel sanatlar dersi müfredatında yer alan konulara ilişkin sorularını onların seviyelerine uygun olarak yanıtlayabileceğimi düşünüyorum.	35	67	26	18	8	4,26	0,80	4
Öğrencilerin görsel sanatlar dersi müfredatında yer alan konulara ilişkin sorularını onların seviyelerine uygun olarak yanıtlayabileceğimi düşünüyorum.	22.7	43.5	16.9	11.7	5.2			
Görsel sanatlar dersinde kendimi mutlu hissedirim	45	51	29	19	10	4,23	1,17	5
Görsel sanatlar dersinde kendimi mutlu hissedirim	29.2	33.1	18.9	12.3	6.5			
Görsel sanatlar dersinde kendimi mutlu hissedirim	44	48	31	20	11	4,20	0,99	6
Görsel sanatlar dersinde kendimi mutlu hissedirim	28.6	31.2	20.2	12.9	7.2			
Görsel sanatlar dersi müfredatında yer alan konular kapsamında diğer görsel sanatlar öğretmenleri ile çok rahat tartışabilirim.	37	56	31	21	11	4,14	0,86	7
Görsel sanatlar dersi müfredatında yer alan konular kapsamında diğer görsel sanatlar öğretmenleri ile çok rahat tartışabilirim.	24.1	35.1	20.2	13.4	7.2			

Görsel sanatlar derslerinde yer alan konulara ilişkin öğretim yöntemlerini, gerektiği gibi uygulayacağını düşünüyorum.	42 27.3	49 31.8	25 16.3	25 16.3	13 8.3	4,10	1,16	8
Görsel sanatlar dersi müfredatında yer alan konulara yönelik bilgilerimin, görsel sanatlar öğretmenlerin ki kadar iyi olduğunu düşünüyorum.	31 20.1	37 24.1	39 25,3	32 20,8	15 9.7	4,08	0,95	9
Öğrencilerimin sanatı sevmeleri için okul içi ve dışı sosyal faaliyetlere katılması, müze ve sanat galerileri gibi yerleri ziyaret etmeleri gerektiğini savunurum.	25 16.3	45 29.3	39 25.3	30 19.4	15 9.7	4,07	0,93	10
Görsel sanatlar dersi konularının öğretiminde yeni öğretim tekniklerini kullanabileceğime inanıyorum.	27 17.5	44 28.5	36 23.4	30 19.5	17 11.1	4,05	1,09	11
Lisans düzeyinde aldığım resim eğitiminin meslek yaşantımda beni yeterli kıldığına inanmıyorum	55 35.7	44 28.5	30 19.5	15 9.8	10 6.5	3,99	1,24	12
Görsel sanatlar dersini çok seviyorum	33 21.4	47 30.5	37 24.1	25 16.2	12 7.8	3,98	1,16	13
Çocuğun çizgisel gelişimi konusu ilgimi çekmez.	40 25.9	47 30.5	30 19.5	23 14.9	14 9.2	3,91	1,18	14
Görsel sanatlar dersi müfredatında yer alan konuları öğretmekte kendime yeteri kadar güvenmiyorum.	27 17.5	35 22.7	21 13.6	39 25.3	32 20.9	3,90	1,19	15
Görsel sanatlar derslerinde öğreteceğim resim tekniklerini (suluboya, guaj, pastelboya vb.) doğru ve güzel yapamamaktan endişe duyarım.	25 16.2	32 21.7	24 15.3	40 25.5	33 21.3	3,87	1,26	16
Görsel sanatlar dersinin içeriği sınırlandırılırsa mutlu olurum.	12 7.8	14 9.1	23 15.4	45 29.2	60 38.5	3,80	1,15	17
Görsel sanatlar dersi müfredatında yer alan konuları anlamada ve uygulamada öğrencilerimin güçlük çekmesi durumunda ne yapacağım konusunda kaygı duyarım	22 14.3	34 22.1	21 13.6	39 25.3	38 24.7	3,73	1,23	18
Görsel sanatlar dersi müfredat konularını anlatacağım zaman, öğrencilerimin bilemeyeceğim sorular sormasından çekinirim.	39 25.3	44 28.5	13 8.5	35 22.8	23 14.9	3,64	1,11	19
Görsel sanatlar dersi müfredatında yer alan konular ve resim teknikleri öğretiminde/resim yapmada öğrencilerimin başarısız olmasından rahatsız olmam.	12 7.8	23 14.9	26 16.8	58 37.6	35 22.7	3,60	1,35	20
Görsel sanatlar dersini sıkıcı buluyorum	4 2.5	7 4.5	22 14.4	69 44.8	52 33.8	3,47	1,46	21
Görsel sanatlar dersi ile ilgili kaynaklar ilgimi çekmez	12 7.8	23 14.9	22 14.6	53 34.8	43 27.9	3,44	1,34	22
Görsel sanatlar dersinde başka ders işlemeyi tercih ederim.	18 11,6	30 19,4	25 16,3	46 29,8	35 22,7	3,42	1,23	23
Görsel sanatlar dersi müfredatında yer alan konuların işlerken, branş öğretmeninin konunun işlenmesi ile ilgili olumsuz eleştirilerinden çekinmem.	12 7.8	18 11.7	28 18.2	59 38.3	37 24.0	3,32	1,37	24
Görsel sanatlar dersini ilginç bulmuyorum	12 7.8	19 12.3	17 11.1	58 37.7	48 31.1	3,26	1,25	25
Görsel sanatlar dersi müfredatında yer alan konuları öğretmek için gerekli vasıfta olmadığını düşünüyorum.	29 18.9	42 27.3	21 13.7	32 20.1	30 19.5	3,16	1,22	26
Görsel sanatlar derslerinde öğrencilerimin resim yapmamı istemelerinden mutluluk duyarım.	12 7.8	13 8.5	29 18.8	60 38.9	40 25.9	3,10	1,21	27
Görsel sanatlar dersinde saatler geçmek bilmiyorum	3 1.9	7 4.5	9 5.9	79 51.3	56 36.4	3,08	1,28	28
Görsel sanatlar dersinin sadece yetenekli öğrencilere verilmelidir.	9 5.8	27 17,5	61 39,7	34 22,1	23 14,9	2.82	1,26	29

Görsel sanatlar dersine yönelik araştırmalardan hoşlanırım	16 10.3	25 16.2	33 21.5	49 31.8	31 20.2	2.80	1,23	30
Dönem içinde görsel sanatlar dersinde yapılan çalışmaların yıl sonunda sergilenmesini önemli buluyorum.	12 7.8	23 14.9	28 18.2	53 34.4	38 24.7	2,79	1,21	31
Görsel sanatların toplumun gelişmesine katkıda bulunduğunu düşünüyorum	27 17.5	42 27.3	28 18.2	34 22.1	23 14.9	2,78	1,20	32
Toplam			$\bar{X} = 3.45$					

Tablo 1'de sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine olan algılarını ölçmek için hazırlanan anket sorularına verdikleri cevapların incelendiğinde; sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik düzeylerinin iyi olduğu, genel anlamda kendilerine güvendikleri ve ilköğretimde görsel sanatlar öğretimi konusunda kendilerini yeterli hissettikleri söylenebilir ($X=3,45$). Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik maddelerine vermiş oldukları cevaplar incelenirse şu sonuçlar elde edilebilir.

"Görsel sanatlar eğitiminin lisans düzeyinde okutulmasını gerekli buluyorum" önermesine sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu $X=4,52$ ortalama ile katılması, "Öğrencilerin görsel sanatlar dersi müfredatında yer alan konulara ilişkin sorularını onların seviyelerine uygun olarak yanıtlayabileceğimi düşünüyorum", önermesine öğretmenlerin verdikleri yanıtlar $X=4,23$ ortalama ile katıldıkları yönünde olması, "Görsel sanatlar dersinde kendimi mutlu hissedirim", önermesine öğretmenlerin ($X=4,20$) ortalama ile katılmaları, "Görsel sanatlar dersi müfredatında yer alan konular kapsamında diğer görsel sanatlar öğretmenleri ile çok rahat tartışabilirim" önermesi $X=4,14$ ortalama ile katılıyorum düzeyinde yanıtlanması, "Görsel sanatlar derslerinde yer alan konulara ilişkin öğretim yöntemlerini, gerektiği gibi uygulayacağını düşünen öğretmenlerin ortalaması ise $X=4,10$ olması, sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik özyeterlik düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Buna karşılık, "Görsel sanatlar dersi müfredatında yer alan konuları işlerken, branş öğretmenin konunun işlenmesi ile ilgili olumsuz eleştirilerinden çekinmem" önermesi $X=3,32$ ortalama ile katılmıyorum ve Görsel sanatlar dersi müfredat konularını anlatacağım zaman, öğrencilerimin bilemeyeceğim sorular sormasından çekinirim önermesinin de, $X=3,64$ ortalama ile katılmaları öğretmenlerin yeterince görsel sanatlar dersi müfredat programına hakim olamadıklarını gösteriyor olabilir.

"Öğrencilerimin sanatı sevmeleri için okul içi ve dışı sosyal faaliyetlere katılması, müze ve sanat galerileri gibi yerleri ziyaret etmeleri gerektiğini savunurum", önermesine $X=4,07$ ortalama ile katılmaları öğretmenlerin, sanat eğitiminde sosyal faaliyetlerin ve sanat galerinin ve müzelerin ziyaret edilmesinin önemini kavramış olduklarını gösteriyor olabilir.

"Görsel sanatlar dersine ayrılan zamanı az buluyorum" önermesine verilen yanıtların $X=4,27$ ortalama ile katılıyorum düzeyinde olması bu dersin işlenişi için sınıf öğretmenleri tarafından yetersiz olduğunu göstermektedir. Görsel sanatlar dersinin belirlenen amaçlar doğrultusunda işenebilmesi için süresinin artırılması gerekmektedir.

"Görsel sanatlar dersi müfredatında yer alan konulara yönelik bilgilerimin, görsel sanatlar öğretmenlerin ki kadar iyi olduğunu düşünüyorum" önermesine verilen cevaplar $X=4,08$ ortalama ile kararsızım yönünde olmuştur. "Görsel sanatlar dersine yönelik araştırmalardan hoşlanırım" ifadesine $X= 2,80$ ortalama ve "Görsel sanatlar dersi ile ilgili kaynaklar ilgimi çekmez" $X=3,44$ ortalama ile katılmamaktadırlar. Buradan, öğretmenlerin bu dersin özel uzmanlık gerektirdiği eğilimi taşıdıkları söylenebilir. Bu bulgu Yıldız'ın (2000) Eğitim Fakültelerinin Sınıf Öğretmenliği Programlarında Sanat Eğitimi Çalışmaları ve Karşılaşılan Güçlükler başlıklı araştırması ile desteklenmektedir.

"Görsel sanatlar dersini değişik tekniklerle işlemek istiyorum" önermesine sınıf öğretmenlerinin verdikleri yanıtları $X=4,26$ ortalama ile katılıyorum düzeyinde yanıtlamışlardır. Bu oran görsel sanatlar dersinin öğrenme- öğretme süreçlerinde farklı yöntem ve tekniklerin kullanılması ihtiyacını doğurmaktadır. Görsel sanatlar dersi çocukların kendi içsel ve düşünsel süreçlerindeki imgeleri yansıtarak bize hakkında bilgi edinme fırsatı verir. Bunun için görsel sanatlar dersinde etkileşimli, katılımcı, ve daha çok uygulamaya dayalı tekniklere öncelik verilmelidir.

"Lisans düzeyinde aldığım resim eğitiminin meslek yaşantımda beni yeterli kıldığına inanmıyorum" önermesine katılanların oranında ki fazlalık ($X=3,99$) sınıf öğretmenlerinin lisans düzeyinde ilköğretim görsel sanatlar dersine yönelik derslerde yeterli düzeyde bilgilendirilip beceri kazandırılmadıklarını göstermektedir. Bu durum büyük ölçüde sınıf öğretmenliği lisans programlarındaki görsel sanatlar derslerine ayrılan sürelerin azlığından, dersin atölyelerde işlenmeyişiinden ve alanında uzman öğretim elemanlarının olmayışından kaynaklanmaktadır. Aynı şekilde sınıf öğretmenlerinin "Çocuğun çizgisel gelişimi konusu ilgimi çekmez" önermesine $X=3,91$ ortalama ile katılmaları ve "Görsel sanatlar dersi müfredatında yer alan konulara yönelik bilgilerimin, görsel sanatlar öğretmenlerin ki kadar iyi

olduğunu düşünüyorum” önermesine $X=4,08$ ortalama ile verilen cevaplarda kararsız kalınmasının sebebi de lisans düzeyinde yeterince bilgilendirilmemelerinden kaynaklanıyor olabilir. “Görsel sanatlar derslerinde öğrencilerimin resim yapmamı istemelerinden mutluluk duyarım” önermesine de $X=3,10$ ortalama ile katılmamaları lisans düzeyinde yeterince uygulama yapamadıkları için olabilir. Bu durumda bile sınıf öğretmenlerinin $X=3,98$ ortalama ile çoğunluğunun “Görsel sanatlar dersini çok seviyorum” önermesine katıldıkları görülmektedir. Benzer olarak “Görsel sanatlar dersi önemli bir derstir” önermesine sınıf öğretmenlerinin $X=4,38$ ortalama ile ve katılıyorum düzeyinde yanıtlamışlardır. “Görsel sanatlar dersini sıkıcı buluyorum” önermesine ise $X=3,47$ ve “Görsel sanatlar dersinde saatler geçmek bilmiyor” önermesine de $X=3,08$ ortalama ile katılmamışlardır. Bu sonuçlar sınıf öğretmenlerinin lisans düzeyinde çeşitli nedenlerden yeterince eğitim almamalarına rağmen görsel sanatlar dersine olan ilgilerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Lisans düzeyinde karşılaşılan sorunları azaltmak ve iyi bir eğitim verebilmek için, sanat eğitimi derslerinin mutlaka alanında uzman öğretim elemanları tarafından atölyelerde verilerek, ders saatleri artırılmalıdır.

“Görsel sanatlar dersinde başka ders işlemeyi tercih ederim” önermesine yönelik öğretmenlerin $X=3,42$ ortalama ile katılmamaları, öğretmenlerin görsel sanatlar dersinin işlenmesi gereken bir ders olarak gördükleri söylenebilir.

“Görsel sanatlar dersinin sadece yetenekli öğrencilere verilmelidir” ifadesine yönelik görüşleri ise $X=2,82$ ortalama ile kararsız düzeyinde yer aldığı görülmektedir. Buna göre, öğretmenlerin görsel sanatlar dersinde yalnız yetenekli öğrencilerin başarılı olabileceği ya da uygun ortam hazırlandığında her öğrencinin başarabileceği fikri arasında kararsız oldukları söylenebilir. Bu da öğretmenlerin, çocuğun resimsel gelişim basamakları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını düşündürmektedir. Bu bulgu, Bülbül’ün (2003) “Sınıf Öğretmenlerinin Resim-iş Dersine Yaklaşımlarının İncelenmesine Dayalı bir Çalışma” başlıklı araştırması ile aynı sonuçları vermektedir.

“Dönem içinde görsel sanatlar dersinde yapılan çalışmaların yıl sonunda sergilenmesini önemli buluyorum” önermesine ise $X=2,79$ ortalama ile katılmamaları öğretmenlerin, öğrencilerin kendi çalışmalarının sergilenmesiyle kendine olan güvenlerinin artacağına inanma eğilimi taşımadıkları söylenebilir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın birinci alt problemi “Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik öz yeterlik düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir.

Bu alt problem doğrultusunda öğretmenlerin görsel sanatlar dersine yönelik olarak yapılan öz yeterlik anketine verdikleri cevaplar cinsiyet değişkenine göre “t” değerleri aşağıda Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Görüşlerinin Cinsiyet Bağımsız Değişkenine Göre “t” Değerleri

Cinsiyet	n	x	s.s	s.d	t	p
Bayan	73	112,25	11,67	149	0,593	0,73
Erkek	81	113,69	9,61			

$P>0,05$ Anlamsız

“Tablo 2 incelendiğinde “Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Görüşleri” arasında cinsiyet bağımsız değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t(149)=0,593$; $p>0,05$). Bu veriye göre bayan ve erkek sınıf öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine yönelik benzer görüşlere sahip oldukları görülmektedir. Bu sonuç Afacan’ın (2007) yaptığı “Sınıf Öğretmenlerinin Resim-iş Dersine Yaklaşımlarının İncelenmesine Dayalı Bir Çalışma” başlıklı çalışmada elde ettiği sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Bunun yanı sıra Ünlü’nün (1999) “İlköğretim Okullarında Sınıf Öğretmenlerinin Resim-iş Dersi Programını Uygulamada Karşılaştıkları Güçlükler Üzerine Bir Çalışma” başlıklı yüksek lisans tez araştırmasında da; sınıf öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre, resim-iş dersi öğretim programında yer alan amaç ve davranışları anlama, eğitim öğretim ortamı hazırlama ve resim-iş dersinde değerlendirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesindeki farklılıklar incelenmiştir. Araştırma sonucunda bu sonuçtan farklı olarak sınıf öğretmenlerinin yeni adı görsel sanatlar eğitimi olan resim-iş öğretim programındaki amaç ve davranışları sınıf seviyesi ve öğrencinin bireysel farklılıklarını gözetererek planlamada güçlük çektikleri, bu güçlüğü kadın öğretmenlerde erkek öğretmenlere göre daha fazla olduğu bulgulanmıştır.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt problemi “Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik öz yeterlik düzeyleri ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir.

Bu alt problem doğrultusunda öğretmenlerin görsel sanatlar dersine yönelik olarak yapılan öz yeterlik anketine verdikleri cevaplar yaş değişkenine göre frekans, ortalama ve standart sapma değerleri aşağıda Tablo 3’de verilmiştir. Tablo 4’de ise sınıf öğretmenlerinin yaş değişkenine göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 3. "Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Görüşlerinin Yaş Değişkenlerinin Frekans, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.

Yaş	N	f	x	s.s.
30 ve altı	51	33.1	111.73	14,23
31-40	48	31.1	112,35	13,45
41-50	33	21.5	113,03	12,56
50 ve üstü	22	14.3	111,56	11,67
Toplam	154	100	112,17	12.9

Tablo 4. Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre Varyans Analizi Sonuçları (one way anova)

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	s.d	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	243,23	3	79,41		
Gruplar içi	24562,11	150	138,00	0,47	0,75
Toplam	24805,34	153			

$p > 0,05$ Anlamsız

Tablo 4 incelendiğinde "Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Görüşlerinin" yaş değişkenine göre fark olup olmadığına yönelik yapılan varyans analizi sonuçlarına göre anlamlı bir fark bulunamamıştır ($F=0,47$; $P>0,75$). Bu bulguya göre hizmet yılları az olan ve çok olan sınıf öğretmenlerinin resim öğretimi dersine ilişkin benzer görüşler ortaya koydukları görülmektedir. Bu araştırmada yaş değişkenine göre farklılık olmaması araştırmaya dahil edilen bireylerin benzer eğitim almış olmaları ve belirli sorumluluk üstlenmiş olmalarına bağlanabilir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt problemi "Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik öz yeterlik düzeyleri ile hizmet süreleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?" biçiminde ifade edilmiştir.

Bu alt problem doğrultusunda öğretmenlerin görsel sanatlar dersine yönelik olarak yapılan öz yeterlik anketine verdikleri cevaplar hizmet yılı değişkenine göre frekans, ortalama ve standart sapma değerleri aşağıda Tablo 3'de verilmiştir. Tablo 4'de ise sınıf öğretmenlerinin hizmet yılı değişkenine göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 5. Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Görüşlerinin Hizmet Süresi Değişkeninin Frekans, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.

Hizmet Süresi	n	f	x	s.s.
5 ve altı	24	15.5	142,85	14,36
6-10	38	24.6	112,40	11,56
11-15	46	29.8	115,01	12,43
16-20	28	18.1	111,80	7,13
21 ve üstü	20	12.9	111,46	11,43
Toplam	154	100	118,70	11,38

Tablo 6. Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Görüşlerinin Hizmet Süresi Değişkenine Göre Varyans Analizi Sonuçları (one way anova).

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	5692,35	4	73,22		
Gruplar içi	167622,27	149	138,00	0,47	,000
Toplam	173314,63	153			

$P < 0,05$ Anlamlı

Tablo 6 incelendiğinde "Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik öz yeterlik düzeyleri ile hizmet süreleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına yönelik yapılan varyans analizi sonuçlarına göre anlamlı bir fark bulunmuştur ($F=0,47$; $P<0,05$). Hizmet süresi açısından gözlenen önemli düzeydeki bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacı ile Tukey Testi uygulanmıştır. Tukey Testi ile elde edilen sonuçlara göre, "5 yıl ve altı" hizmet süresi olan öğretmenlerin ($X=142,85$), "16-20 yıl" ($X=111,80$) ve "21 ve üstü" ($X=111,46$) hizmeti bulunan öğretmenlerden fazla öz yeterlik düzeyine sahip oldukları söylenebilir.

Elde edilen bulgular çerçevesinde hizmet süresi 5 ve daha az olan öğretmenlerin daha fazla hizmet yılı olan öğretmenlere göre görsel sanatların önemini kavradıkları söylenebilir. Ayrıca yeni göreve başlayan öğretmenler daha kıdemli öğretmenlere karşı yeterlik ve başarı ihtiyaçlarından kaynaklanıyor olabilir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt problemi, "Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik öz yeterlik düzeyleri ile mezun oldukları fakülteler arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?" biçiminde ifade edilmiştir.

Bu alt problem doğrultusunda öğretmenlerin görsel sanatlar dersine yönelik olarak yapılan öz yeterlik anketine verdikleri cevaplar mezun olunan fakülte değişkenine göre Tablo 6'da varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 7. Sınıf Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Fakültelere İlişkin Anova Sonuçları
Mezun Olunan Fakülte

	N	\bar{X}	S	F	p
Eğitim Fakültesi	93	58.75	9.72	7.703	.000
Öğretmen Okulu veya Eğit. Enst.	23	53.14	9.21		
Diğer*	38	43.18	8.53		

*Üniversitelerin Ziraat, Fen-Edebiyat, Mühendislik, Açıköğretim vb. fakültelerinden mezun olanlar
P<0,05 Anlamlı

Tablo 7'da görüldüğü gibi, mezun olunan fakülteye göre öğretmenlerin arasında görsel sanatlar dersine yönelik öz yeterlik düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Söz konusu bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak amacıyla Tukey Testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlara göre, "eğitim fakültesi" mezunlarının ($X=58.75$), "öğretmen okulu veya eğitim enstitüsü" ($X=53.14$) ve "diğer" ($X=43.18$) fakültelerden mezun olan öğretmenlerden daha fazla öz yeterlik düzeyine sahip oldukları belirlenmiştir.

Sonucun bu şekilde çıkmasında birkaç faktörün etkili olabileceği düşünülebilir. Bunlardan ilki, eğitim fakültesi mezunlarının öğrencilik yıllarından itibaren "ideal öğretmen" misyonuyla oldukça fazla donatılarak mesleğe atılmaları olabilir. Söz konusu bu idealizmle donatılan öğretmenler, eğitim sistemi ve öğretmenlik mesleğine ilişkin gerçeklerle karşılaştığında böyle bir beklenti ve hazırlığı olmayan "diğer" fakülte mezunu öğretmenlerine göre özyeterlik düzeyleri daha iyi olabilir. Diğer bir faktör, eğitim fakültelerini tercih eden öğrencilerin kendilerine özgü nitelikleriyle ilişkili nedenlerden kaynaklanabilir. Bu fakülteleri tercih eden öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri, öğretmenliği tercih etme nedenleri, mesleğe uygunlukları gibi çeşitli özellikleri ileriki yıllarda tutumlarını etkiliyor olabilir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde; sınıf öğretmenlerinin ilköğretim okulları I. kademede okutulan görsel sanatlar dersine yönelik özyeterlik düzeylerinin iyi olduğu ve derse ilişkin alan bilgilerinin, ders işleme başarılarının ve öğrenci çalışmalarının süreç ve değerlendirmedeki ölçütlerinin yeterli düzeyde olduğu söylenebilir ($X=3,45$). Bunun yanında sınıf öğretmenlerinin lisans düzeyinde yeterli ölçüde sanat eğitimi alamamaları sonucu olarak görsel sanatlar dersi müfredat konularına yeterince hakim olamadıklarını ve uygulama eksikliklerinin olduğunu belirtmişlerdir. Bu nedenle görsel sanatlar dersinde etkileşimli, katılımcı, ve daha çok uygulamaya dayalı tekniklere öncelik verilmelidir.

Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik özyeterlik düzeylerinin tespitine ilişkin araştırma sonuçlarında, cinsiyet ve yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmemiş, hizmet yılı ve mezun olunan fakülte değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Buna göre hizmet yılı 5 ve daha altı olan öğretmenlerin öz yeterlik düzeylerinde diğerlerine göre anlamlı şekilde farklılık görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre, "5 yıl ve altı" hizmet süresi olan öğretmenlerin ($X=142,85$), "16-20 yıl" ($X=111,80$) ve "21 ve üstü" ($X=111,46$) hizmeti bulunan öğretmenlerden fazla öz yeterlik düzeyine sahip oldukları söylenebilir. Bu durum göreve yeni başlamış öğretmenlerin kendilerini kabul ettirme, başarılı olma ihtiyaçlarından kaynaklanıyor olabilir.

Mezun olunan fakültelere göre de öz yeterlik düzeylerinde anlamlı farklılık eğitim fakültesi mezunları lehine olmuştur. Elde edilen sonuçlara göre, "eğitim fakültesi" mezunlarının ($X=58.75$), "öğretmen okulu veya eğitim enstitüsü" ($X=53.14$) ve "diğer" ($X=43.18$) fakültelerden mezun olan öğretmenlerden daha fazla öz yeterlik düzeyine sahip oldukları belirlenmiştir. Bu verilere dayanarak eğitim fakültesi mezunlarının öğrencilik yıllarından itibaren "ideal öğretmen" misyonuyla oldukça fazla donatılarak mesleğe atılmalarından kaynaklanıyor olabilir. Söz konusu bu idealizmle donatılan öğretmenler, eğitim sistemi ve öğretmenlik mesleğine ilişkin gerçeklerle karşılaştığında böyle bir beklenti ve hazırlığı olmayan "diğer" fakülte mezunu öğretmenlerine göre özyeterlik düzeyleri daha iyi olabilir.

Burada araştırmanın bulgularına dayanarak şu önerilerde bulunulmuştur:

- Öğretmenlere görsel sanatlar dersinin öğretimine ilişkin hizmetiçi eğitim verilebilir.

- Görsel sanatlar dersinin çocuğun bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor gelişimindeki işlevi açısından öğretmenler bilgilendirilebilir.
- Sınıf öğretmenliği bölümlerinde görsel sanatlar eğitimine gerekli duyarlılık gösterilebilir.
- Sınıf öğretmenliği programlarında mutlaka uygulamaya da ağırlık verilerek dersler atölyelerde işlenebilir.
- Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersindeki özyeterlik düzeyleri, dersin öğretim programındaki amaçlar içinden belirlenen özel amaçlar genişletilerek araştırılabilir.

Kaynakça

- Afacan, Ş. (2007). "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Müzik Öğretimine Yönelik Öz Yeterlik Düzeylerinin Tespiti", 16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 5-7 Eylül 2007 Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Tokat/Türkiye, ss:92.
- Akkoyunlu, B. ve Kurbanoglu S. (2003). "Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı ve Bilgisayar Öz-Yeterlik Algıları Üzerine Bir Çalışma", Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. (24), ss.1-10.
- Alsop, S. (2003). "Science education and affect", International Journal of Science Education, 25(9).
- Altunçekiç, A., Yaman, S., Koray, Ö. (2005). "Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik İnanç Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma (Kastamonu İli Örneği)", Kastamonu Eğitim Dergisi, Mart Cilt:13 No:1.
- Aral, N. (1999). Sanat Eğitimi-Yaratıcılık Etkileşimi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15.
- Buyurgan, S. (2007). Sanat Eğitimi ve Öğretimi, Pegem Yayınları, Ankara.
- Bülbül, H. (2003). Sınıf Öğretmenlerinin Resim-iş Dersine Yaklaşımlarının İncelenmesine Dayalı Bir Çalışma, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Cansüngü K, Ö. (2003). Fen Eğitiminde Yaratıcı Düşünmeye Dayalı Öğrenmenin Öğrenme Ürünlerine Etkisi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
- Chaplain, R.P. (2000). "Beyond exam results? Differences in the social and psychological perceptions of young males and females at school", Educational Studies, 26(2), pp.177.
- Erken, V. (2002). Sınıf Yönetimi, Berikan Yayınları, Ankara, ss. 68.
- Etike, S. (1998). Sanat Eğitiminde Algılama ve Uygulama, Öğretmen Dünyası, 19 (220).
- Freidman, I.A. (2003). "Self-efficacy and burnout in teaching: The importance of interpersonal-relations efficacy", Social Psychology of Education, 6.
- GIRAY, K.(1996). Sanat Eğitimi. Türkiye'de Sanat, (26).
<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/161/bikmaz.htm>, "Sınıf Öğretmenlerinin Fen Öğretiminde Öz Yeterlik İnancı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", F.,H.,BIKMAZ, 7.01.2008.
- İlhan, Ayşe Çakır. (1998). İlköğretimde Değişen Yapı ve Sanat Eğitimi. Öğretmen Dünyası, 19(220).
- Kaptan, F. ve Korkmaz, H. (2000). "İşbirliğine Dayalı Fen Öğretiminin Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Öz-Yeterlik (self efficacy) Düzeylerine Etkisi", IV. Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi, 6-8 Eylül, Ankara, ss.65.
- Kaptan, S. (1995), Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri, Tekışık Web Ofset Yayınları, Ankara.
- Karasar, N. (2000), Bilimsel Araştırma Yöntemleri- Kavramlar, İlkeler, Terimler, Nobel Yayın Dağıtım, 10. Baskı, Ankara.
- Kırıçoğlu, O. T. (2002). Sanatta Eğitim Görmek Öğrenmek Yaratmak, Pegem Yayınları, Ankara.
- Morgil, İ., Seçken, N. ve A. S. Yücel. (2004). "Kimya Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik İnançlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi. 6.1. ss.62-72.
- Özsoy, V. (1998). Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'nde Sanat Eğitimi ve Sanat Öğretmeni Yetiştirme Yöntemlerinin Bir Karşılaştırması. Milli Eğitim Dergisi, (135).
- Sarı, S. (1998). Çağdaş Sanat Ve İş Eğitimi Açısından Sınıf Öğretmenliği Lisans Programı, IV. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu 15- 16 Ekim 1998 Pamukkale Üniversitesi-Denizli.
- Ünlü, Hatice Kırac (1999). İlköğretim Okullarında Sınıf Öğretmenlerinin Resim-iş Dersi Programının Uygulamada Karşılaştıkları Güçlükler Üzerine Bir Çalışma. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Woolfolk Hoy, A., & Burke-Spero, R. (2005). "Changes in teacher efficacy during the early years of teaching: A Comparison of four measures", Teaching and Teacher Education, 21, pp. 343-356.
- www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/sinif_ogretmenligi.doc
- Yaman, S., Cansüngü K. Ö. ve A. Altunçekiç. (2004). "Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterli İnanç Düzeylerinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma", Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. 2(3), pp. 355-364.
- Yıldız, H. (2000). Eğitim Fakültelerinin Sınıf Öğretmenliği Programlarında Sanat Eğitimi Çalışmaları ve Karşılaşılan Güçlükler, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde.